

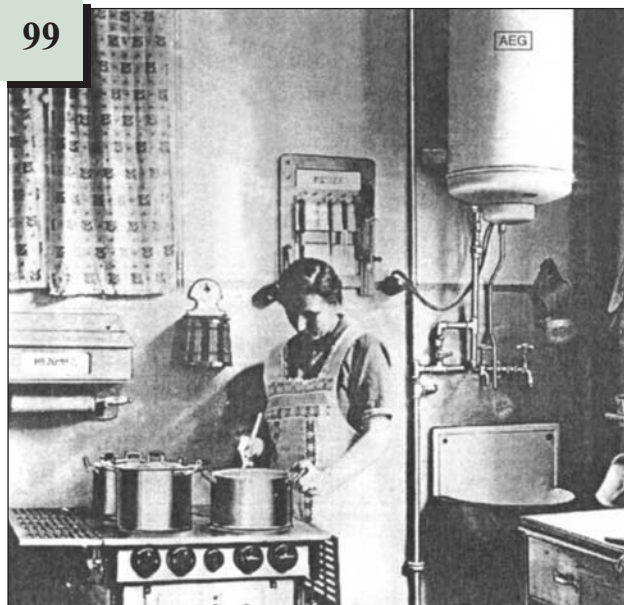
§ 27. ЛЮДИНА В НОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ. ЗУСТРІЧ ТРАДИЦІЇ І МОДЕРНУ

98

Реклама нагрівачів води.
Німеччина, 1920-ті рр.

99

Реклама використання побутових електроприладів.
Західна Європа, 1920-ті рр.

100

Жінки збирають радіоприймачі.
Велика Британія, 1920-ті рр.

101

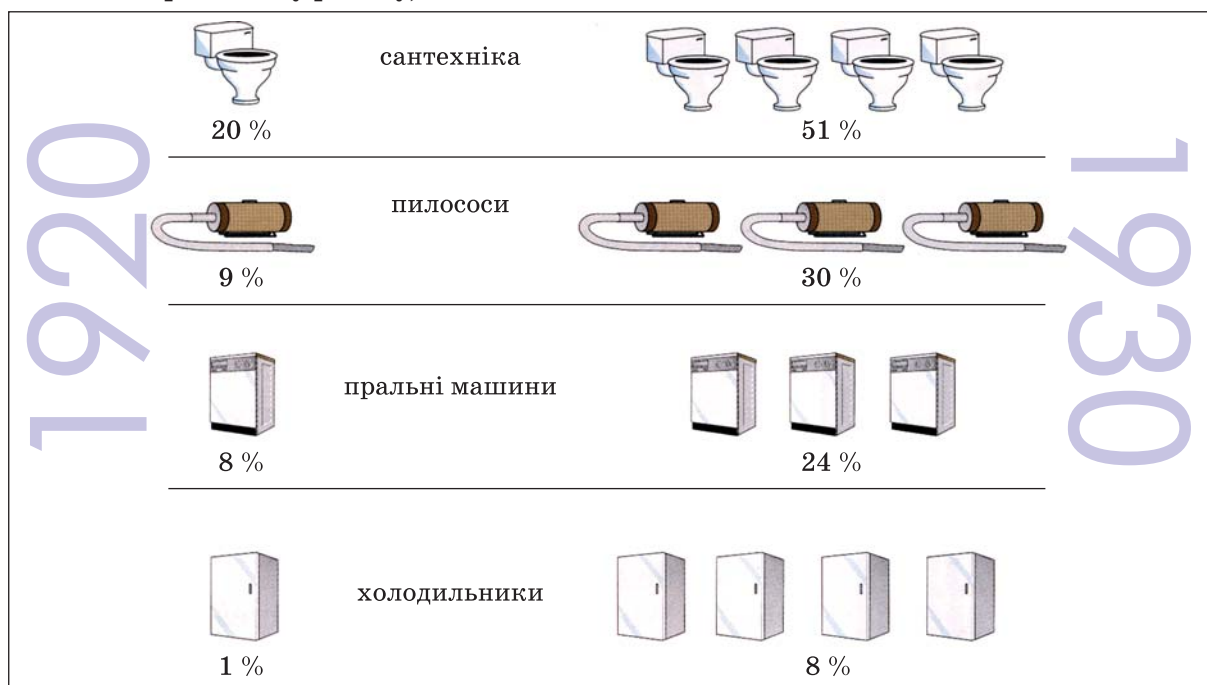
Очима художника

Відпочинок. Картина А. Черкаського.
Україна, 1927 р.

102

Зростання споживання побутових товарів (у відсотках, на одну американську родину)

1. Що, на вашу думку, об'єднує джерела 98–102? Яке призначення нових для 1920-х рр. речей? Як ви це розумієте? Поясніть. Що на зображеннях говорить про модернізацію умов життя і праці?

103

Погляд дослідника

Промисловість досить швидко полегшила становище домогосподарок – у кожному магазині продається готова їжа. Складні процедури приготування солодкого яйцево-вершкового соусу, карамельного та інших пудингів, бланманже, желе та інших солодких блюд з використанням готових сумішей були скорочені до однієї операції. Каші були колись щоденним сніданком представників середнього класу. Їх приготування займало, як правило, 20 хвилин. З використанням швидкокорозварюючих пластівців цей час зменшився наполовину. Пластівці в американському стилі, що вживають з молоком, зайняли те ж місце, що каша та омлет з беконом у заможних сім'ях або хліб з маргарином серед бідняків.

Цит. за: На пути к пониманию прошлого. – С. 69. Graves R., Hodge A. The long weekend: A social history of GB. – N.Y., 1963.

104

Погляд дослідника

Меню низькооплачуваного робітника і сільськогосподарського робітника (у Великобританії) мало чим відрізнялося один від одного: в обох випадках основним прийманням їжі була вечеря, до якої входили міцний чай, хліб та маргарин, консервована лососина або сардина, якщо могли собі це дозволити, або ж риба чи м'ясний паштет... На селі гарячі страви, як правило, готували лише раз на тиждень – у неділю, в інші дні їли хліб з сиром і маринованими овочами. Причиною такого харчування була зокрема висока ціна на вугілля та брак лісу в окремих сільських районах.

Graves R., Hodge A. Op. cit. Цит. за: На пути к пониманию прошлого. – С. 70.

105 Погляд очевидця

Українські селянки на початку 1920-х рр.

106 Погляд очевидця
Українські селяни про побут

Сорочки шили, штани шили, верхній одяг шили самі... Були сапожники, були кравці, які шили чоботи чуть не в кожному дворі... Матерій дуже мало було... Це диво було як парусова сорочка або там щось. Це полотняна, це тканична. Верхній одяг також полотняний, або більші держали, так сукно робили, такі шили сукно...

Ткачів було багато. Я сам ткав і полотно, і рушники, і запаски. І мішки. І скатерті.

Цит. за: Нолл В. Трансформація громадянського суспільства. Усна історія української селянської культури 1920–30 років. – К., 1999. – С. 67, 71.

107 Погляд дослідника

...Раціон харчування в місті й на селі відрізнявся: на селі більшу частину споживання традиційно складали хліб, картопля, молоко, тоді як у місті – м'ясо, овочі, кава, чай. У місті входило в норму приготування гарячої їжі два рази на день.

Відбулись зміни і в одязі. Насамперед вони стосувалися жіночого вбрання. Внаслідок емансипації жінки в суспільстві, зростання ролі масових заходів (спорт, мистецтво) жіночий одяг зазнав спрощення і більшої відкритості. Зникли довгі сукні, корсети, масивні прикраси; підкоротилися спідниці, більш зручним для повсякденного життя і праці стали блузки, жакети. У вжитку з'явилися штучні тканини, виробництво яких було налагоджене 1926 р. Модними залишалися бавовняні й шовкові тканини...

Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – С. 505–506.

108 Погляд дослідника

Спекотним літом 1928 р. загоряти на сонці стало популярним заняттям. Купальники стали значно куцішими, була оголена спина. Більшість купальників було із спідницею... Як правило, поверх купальників носили світлі шерстяні купальні халати з підкладкою з рушникової тканини; вперше громадська думка дозволила жінці носити пляжні піжами з крепдешину, що були подібні на спортивні штани.

Graves R., Hodge A. The long weekend. Цит. за: На пути к пониманию прошлого. – С. 71.

2. Дайте назву підбірці джерел 105–108. Від чого залежали тип харчування та одягу? Поясніть свої висновки. Чи відносяться вони тільки до 1920-х рр.? Прокоментуйте.

109 Погляд очевидця

На зламі двадцятих і тридцятих років газета на волинському селі гостювала рідко... Радіо було чудом. Якось я почув, що Сілка Фурманець в залізничній казармі... має радіо, де все можна почути. Пішов я те чудо побачити. Дійсно, коричнева скринька грала, співала, говорила... Я заглядав з усіх боків, чи хтось там десь не сховався, та дарма! А по кількох роках Марко сам зробив подібну штуkenцію – «кришталкове» (детекторне) радіо, де вистача-

ло наложити навушники, покрутити галочкою – і перед тобою розкривався широкий світ...

Найцікавіше було вхопити Київ, де українську мову чути було, як у нас на вулиці, як деінде англійську, французьку, німецьку, італійську. Польське радіо по-нашому не говорило. Дико відлунювався тільки зміст київських передач – класова боротьба, революція, вороги народу, куркулі, фашисти, петлюрівці, націоналісти, капіталістичні прихвостні, ревкоми, соцбуду...

Сивіцький М. Записки сірого волиняка... С. 15–16.

110 Погляд очевидця

Відчувалася потреба зв'язку з дальніми селами, де були цікаві люди і щось робилося. Про авта і мотоцикли тоді мови не було, автобусів ніхто ніде не бачив, а десять кілометрів туди й назад чулися в ногах і час забирали.

Сивіцький М. Записки сірого волиняка. – С. 32.

111 Погляд очевидця

Зі щоденника С. Єфремова
(7 червня 1928 р.)

Автобусом виїхав на Запоріжжя. Дев'яносто верстов за чотири години – степом. Переїздили через німецькі колонії. Сади й будівлі ще мають ознаки колишнього місцевого господарства, надійного добробуту. Але разом постерегти вже можна познаки й загрозливого занепаду: покрівлі дірчавіють, забруднення старіються, стоять облуплені. Кажуть що і в духовно-моральному обличчі колоністів зайшли значні зміни. Де й ділись їхні звички до невпинної праці, самовпевненість, культурність, чесність! Тепер вони все більш наближаються до наших од віку затурканих і забитих дядьків. Всі порівняно – з убожеством і недолею...

Кичкас, центр рекламованого Дніпрельстану. Німців виселено на степ подалік, а тут тепер господарюють інженери. Замість тихої німецької колонії виросло галасливе місто.

Єфремов С. Щоденники. 1923–1929... – С. 646.

112 Погляд дослідника

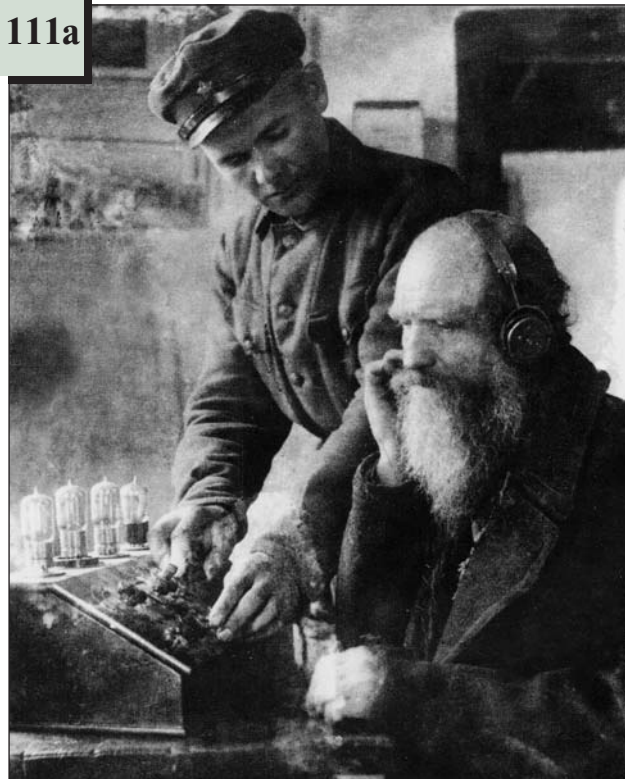
До 1927 р. розвитку радіомовлення на Україні майже не було.

...Окрім музичної... роботи... радіостанція проводить лекційну роботу по всіх галузях знання, а також передає радіогазети й журнали...

Свою велику виховуючу роль радіо виконає в міру найбільшого поширення на периферії, приймачів зокрема, в клубах, сільбудах, в ха-

тах-читальнях і врешті по базарних майданах сіл і містечок.

Будівництво Радянської України. Вип. 2. – Харків, Б.р. – С. 79–80.

111a

Червоноармієць налаштовує радіоприймач на селі. Харківщина, 1929 р.

112a Мовою цифр

Загальна кількість населення на Україні за переписом 1926 року становить 29 019 747 чол.

Із зазначеної кількості населення переписано в містах і селищах міського типу 5 373 553 чол. (18,5 %) і в сільських місцевостях – 23 646 196 чол. (81,5 %).

Подано за: Будівництво Радянської України... – С. 156.

3. Які нові явища з'явилися у житті українського суспільства у 1920-ті рр., що вплинули на повсякденне життя українців (джерела 109–112)?

4. У яких джерелах параграфа поєднано життя традиційного суспільства з модернізацією?

5. Від чого залежало «просування», розповсюдження модерних явищ в українському суспільстві?

